डन्नोचे साहस

19

निकोलाई नोसोव्ह

लेखकाला भेट

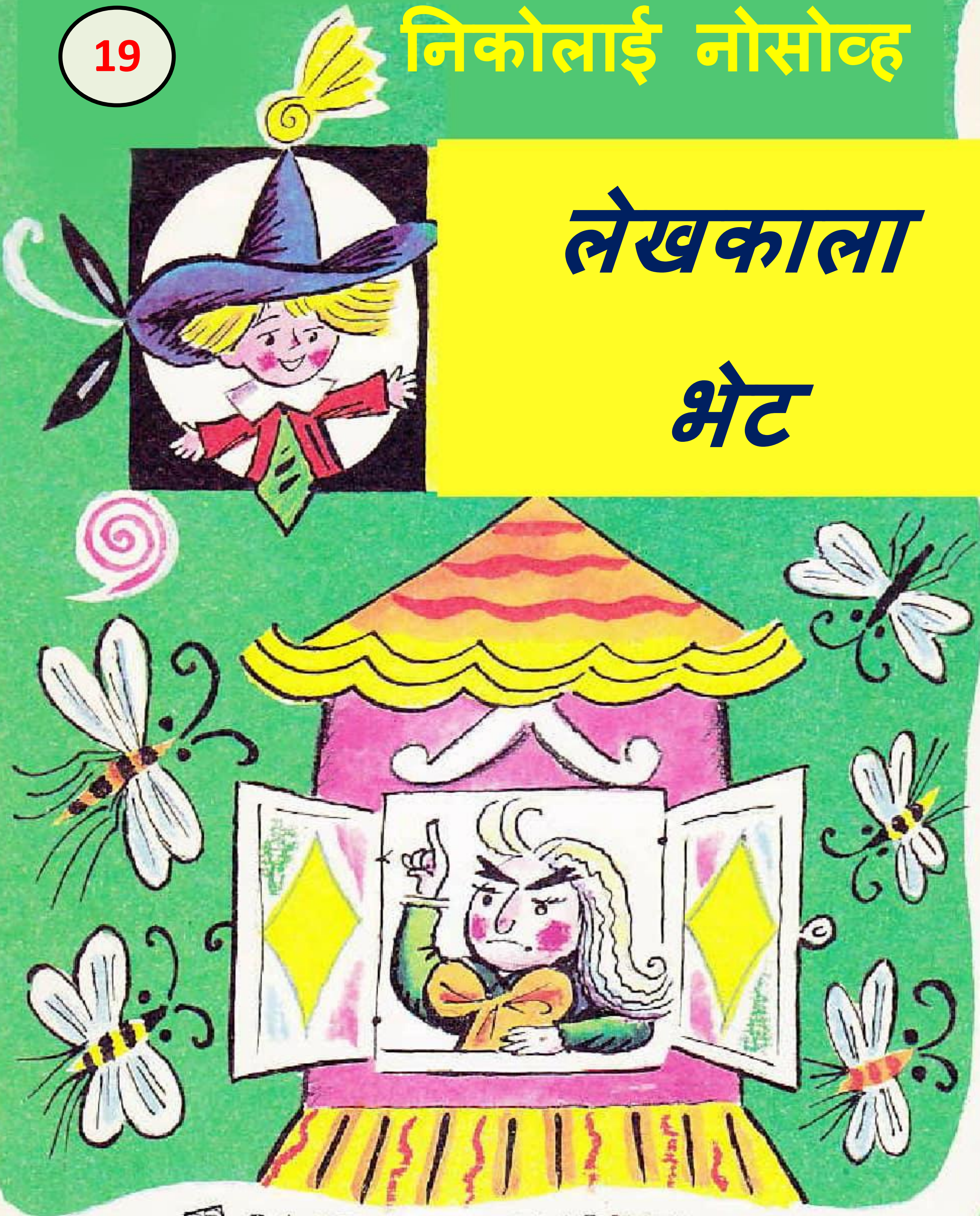

RADUGA PUBLISHERS

स्लिक आपल्या अभ्यासिकेच्या उघड्या खिडकीपाशी हात जोडून उभा होता आणि दूरवर नजर लावून बसला होता. त्याचे लांब केस मागे वळवलेले होते आणि त्याच्या जाड काळ्या भुवया नाकावर झुकलेल्या होत्या, ज्यामुळे त्याच्या चेहऱ्यावर गहन एकाग्रतेचे भाव दिसत होते. जेव्हा तीन मित्र खोलीत आले, तेव्हा तो अजिबात हलला नाही. प्रेट्झेलने मोठ्या आवाजात त्याला हाक मारली स आणि बेंडम व ट्विस्टम यांची ओळख करून दिली; ते सोल्डरिंग-आयरनसाठी आले असल्याचे त्याने सांगितले. पण तरीही स्लिक खिडकीबाहेर अशा नजरेने पाहत राहिला, जणू काही त्याच्या डोक्यात एखादा अतिशय चटकदार आणि हुशार विचार घोळत होता आणि तो त्याला शेपटीने पकडण्याचा आटोपशीर प्रयत्न करत होता. प्रेट्झेलने खांदे उडवले आणि बेंडम व ट्विस्टम यांच्याकडे असे पाहिले, जणू काही तो म्हणत होता: "मी तुम्हाला काय सांगितले होते?" शेवटी, स्लिकने जणू काही नुकताच झोपेतून उठल्यासारखे स्वतःला झटकले आणि मागे वळला.

"तुम्ही कसे आहात?" तो हळूवार आवाजात म्हणाला. "माफ करा मित्रांनो, मी... अं... एक प्रकारे तल्लीन झालो होतो — माझ्या कल्पनाशक्तीने मला उच्च स्तरावर नेले होते... भन्नाट," बेंडमकडे हात पुढे करत त्याने स्वतःची ओळख करून दिली.

बेंडमने त्याचा हात धरला, जो अगदी माशाच्या केकसारखा वाटत होता, आणि स्वतःचे नाव सांगितले.

"चपळ," ट्विस्टमच्या दिशेने हात पुढे करत लेखक पुन्हा म्हणाला.

"ट्विस्टम," तो माशाचा केक हलवत म्हणाला.

"चकचकीत," लेखक तिसऱ्यांदा म्हणाला आणि त्याने प्रेट्झेलकडे हात पुढे केला.

"पण तू आणि मी एकमेकांना ओळखतो," प्रेट्झेल म्हणाला.

"अरे, तर हा प्रेट्झेल आहे," स्लिक म्हणाला. "तुम्हाला पाहून खूप आनंद झाला. खरंच खूप आनंद झाला. बसा ना, मित्रांनो."

ते सर्वजण खाली बसले.

"तर, तू आमच्या त्या टॅप्सला भेटला आहेस, होय ना?" स्लिकने विचारले. त्याच्या या प्रश्नावरून हे स्पष्ट होत होते की, तो कोणत्याही विश्वात रमून गेला असला तरी, त्याने प्रेट्झेलचे शब्द ऐकले होते. "मला वाटतं, त्याने तुला त्याच्या घडीच्या खुर्च्या आणि टेबले दाखवली असतील?" तो खदाखदा हसत पुढे म्हणाला.

बेंडमने मान डोलावली. स्लिकच्या ओठांच्या कोपऱ्यात एक उपहासात्मक हास्य रेंगाळत होते आणि तो आपले गुडघे असे चोळत होता, जणू काही त्यात त्याला आनंद मिळत होता.

"हे संशोधक लोक म्हणजे एक विचित्रच जमात आहे," तो म्हणाला. "आता तुम्हाला काय वाटतं, त्या घडीच्या टेबलांची आणि खुर्च्यांची, त्या गुप्त कपाटांची आणि झुलत्या खाटांची कोणाला काय गरज असेल? मला तर अशा साध्या खुर्चीवर बसायला आवडेल, जी उठल्याबरोबर उसळत नाही, आणि अशा पलंगावर झोपायला आवडेल, जो झोपल्याबरोबर वर-खाली होत नाही."

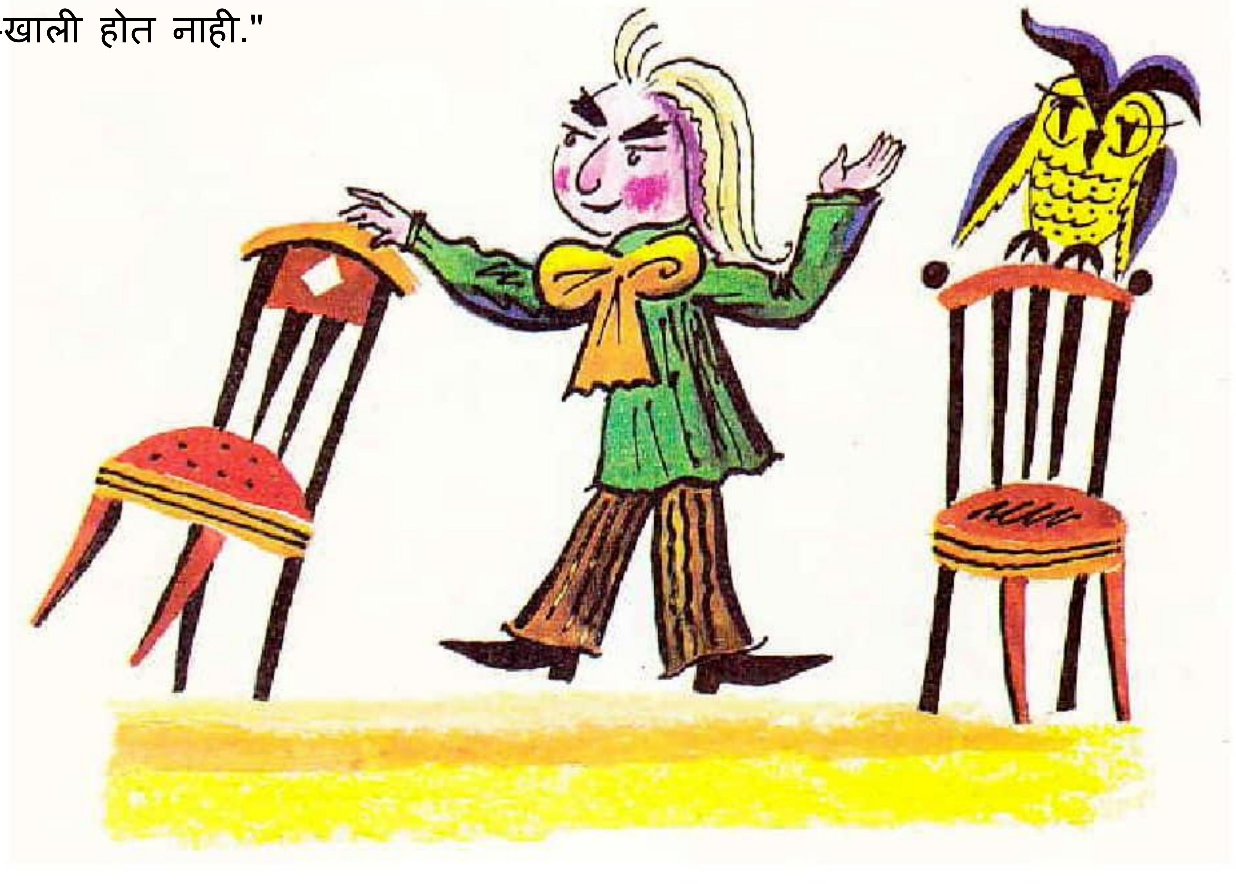

“अशा पलंगावर मला कोण झोपायला लावू शकेल? माझी इच्छा नसताना कोण मला तसे करायला लावू शकेल? माझी इच्छाच नसताना कोण मला तसे करायला लावू शकेल?”

"कोणीही ते करू शकणार नाही," प्रेट्झेल म्हणाला. "टॅप्स एक संशोधक आहे, त्यामुळे तो नेहमी सुधारणा करण्याचा विचार करत असतो. तो नेहमीच यशस्वी होतो असे नाही, पण त्याचे काही शोध खूप उपयुक्त आहेत. तो एक हुशार कारागीर आहे."

"तो तसा नाही असं मी म्हणत नाही," स्लिक मध्येच म्हणाला. "उलट, तो आहेच असं मी म्हणतो. उदाहरणार्थ, त्याने मला एक उत्कृष्ट बोलणारे यंत्र बनवून दिलं आहे."

“बोलणारे यंत्र?”

“हो बोलणारं यंत्र. इकडे बघा.”

आणि स्लिकने आपल्या पाहुण्यांना एका टेबलाजवळ नेले, ज्यावर एक छोटे उपकरण ठेवलेले होते.

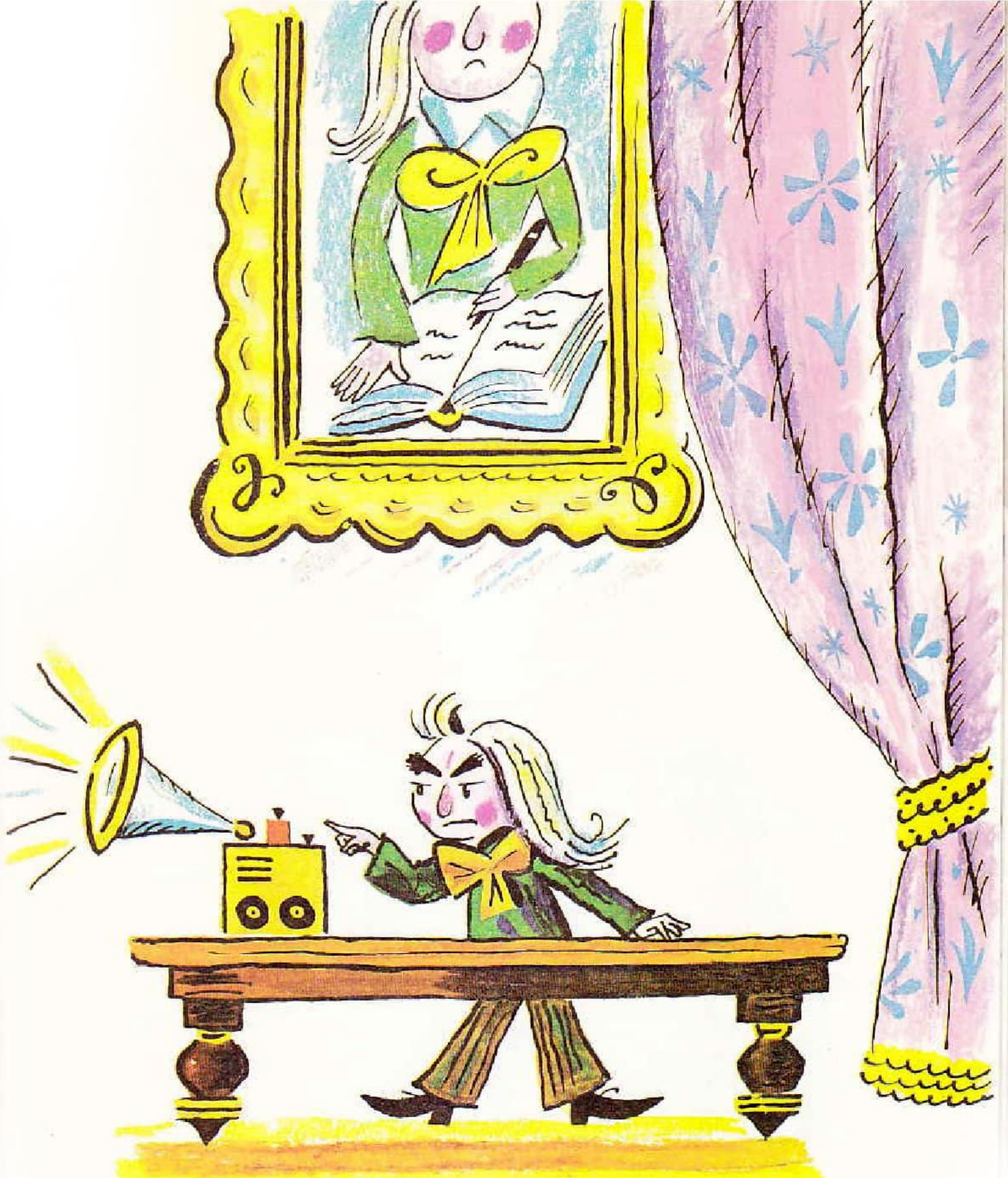

"त्या छोट्या डब्याला, किंवा पिशवीला, किंवा तुम्ही त्याला जे काही म्हणाल, त्याच्या एका बाजूला एक छिद्र आहे. जर तुम्ही त्या छिद्रात काही शब्द बोलून मग हे बटण दाबले, तर ते बोलणारे यंत्र तुम्ही जे काही बोलला आहात ते सर्व पुन्हा बोलेल. करून बघा," स्लिक बेंडमला म्हणाला.

बेंडम खाली वाकला आणि त्या छोट्या पेटीत म्हणाला:

"बेंडम, बेंडम, ट्विस्टम, ट्विस्टम."

"आणि प्रेट्झेल," प्रेट्झेलने पुढे म्हटले.

स्लिकने एक बटण दाबले आणि यंत्राने घोगऱ्या आवाजात पुनरावृत्ती केली:

"बेंडम, बेंडम, ट्विस्टम, ट्विस्टम. आणि प्रेटझेल,"

"तुम्हाला बोलणारं यंत्र कशासाठी हवं आहे?" ट्विस्टमने विचारले.

"अरे, अशा यंत्राशिवाय लेखक जवळजवळ हतबलच असतो," स्लिक म्हणाला. "मी ते लोकांच्या घरांमध्ये ठेवतो आणि ते ते सर्व काही रेकॉर्ड करते. मला फक्त ते शब्द उतरवून घ्यायचे असतात आणि झालं तर तुमची एक लघुकथा किंवा अगदी कादंबरीसुद्धा, छपाईसाठी तयार."

"हे किती सोपं आहे!" ट्विस्टम म्हणाला. "आणि काही लोक म्हणतात की लेखकाकडे आधी कथानक असायलाच हवं!"

"काय हा निव्वळ मूर्खपणा आहे!" स्लिक तुच्छतेने म्हणाला. "पुस्तकांमध्ये असंच म्हणतात, पण जेव्हा सगळी कथानकं आधीच सुचलेली आहेत, तेव्हा तूच विचार करून बघ ना. तुझ्या डोक्यात असं एकही कथानक येत नाही जे आधीच दुसऱ्या कोणाच्या डोक्यात आलेलं नसेल. नाही, ही आधुनिक पद्धत आहे – आपलं साहित्य थेट निसर्गातून, अगदी मूळ स्वरूपातून घेणं. आणि कुणास ठाऊक, कदाचित असं केल्याने तुला अशी एखादी गोष्ट सापडेल जिचा विचार याआधी कोणत्याही लेखकाने केलेला नसेल."

"पण प्रत्येकजण तुमच्या बडबड्याला आपल्या घरात येऊ देण्यास तयार असेलच असे नाही," बेंडम म्हणाले.

"मी त्यांना फसवतो," स्लिक म्हणाला. "तुम्ही बघताय ना, हे अगदी एका साध्याशा लहान पिशवीसारखी दिसते. मी माझ्या मित्रांना भेटायला जातो तेव्हा हे माझ्यासोबत नेतो, आणि घरी परतताना चुकून ती टेबल किंवा खुर्चीखाली विसरून येतो. नंतर माझे मित्र काय काय बोलले आहेत, हे सगळं ऐकण्याची मजा मला येते."

"आणि ते काय म्हणतात?" ट्विस्टमने विचारले. "ते नक्कीच खूप रंजक असले पाहिजे."

“हो, आहेच. मला स्वतःला कल्पना नव्हती की हे इतकं मनोरंजक असेल. नंतर कळलं की ते काहीच बोलत नाहीत. ते विनाकारण खदाखदा हसतात, कोंबड्यांसारखे आरवतात, कुत्र्यांसारखे भुंकतात, घुरघुरतात, हंबरतात आणि म्याऊ करतात, पण ते अजिबात काहीच बोलत नाहीत.”

"किती विचित्र!" बेंडम म्हणाला.

"खरंच ना?" स्लिक म्हणाला. "जोपर्यंत मी त्यांच्यासोबत असतो, तोपर्यंत ते सामान्य माइट्ससारखे बोलतात, पण मी निघून गेल्याबरोबर ते विलक्षण आवाज काढायला लागतात. हे बघ, काल रात्रीचं रेकॉर्डिंग ऐक."

स्लिकने यंत्राच्या आत एक चकती फिरवली आणि एक बटण दाबले. सुरुवातीला पाहुण्यांचा खरवडण्याचा आवाज आणि दरवाजा बंद झाल्यासारखा मोठा आवाज ऐकू आला.

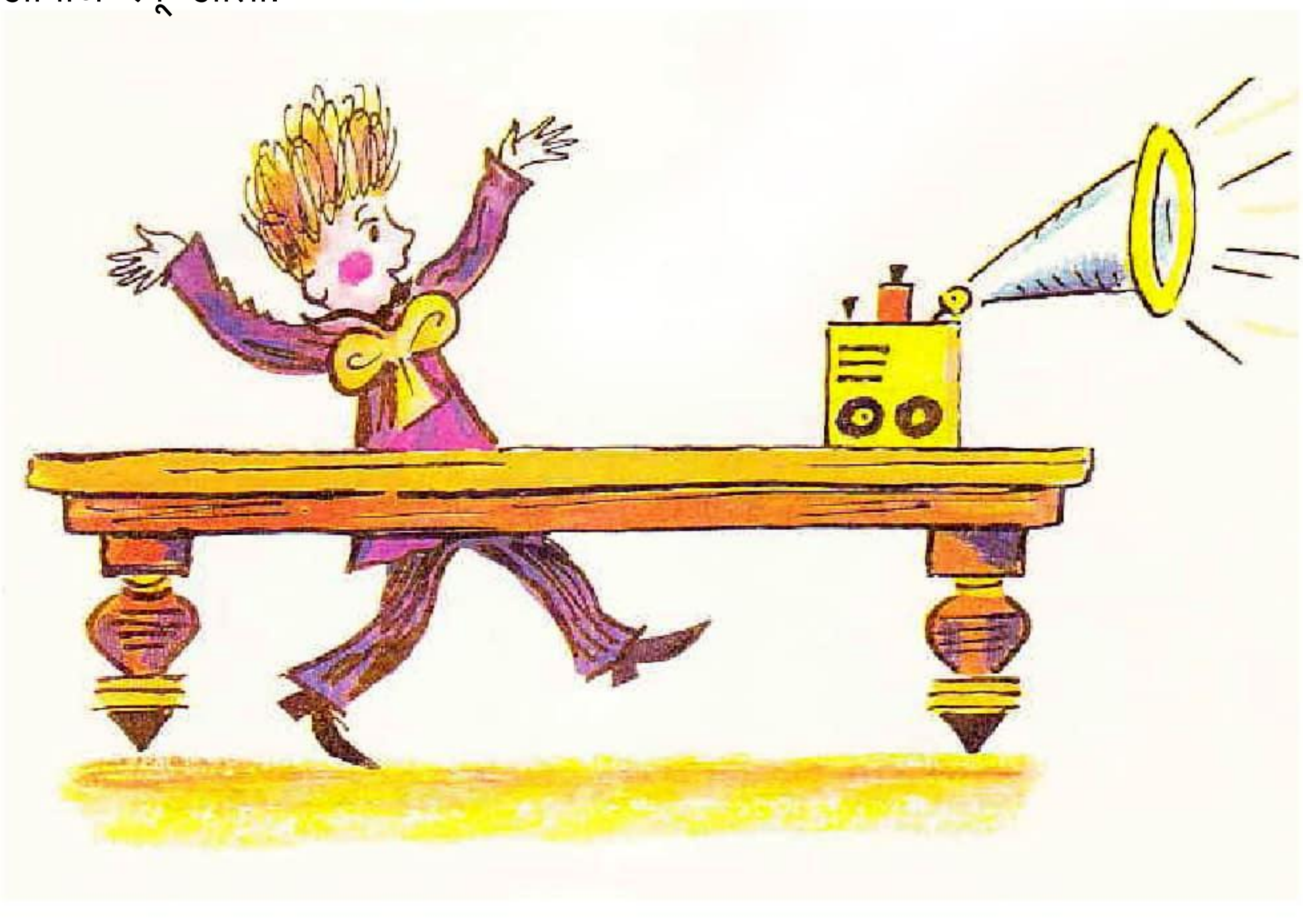

त्यानंतर क्षणभर शांतता पसरली आणि अखेरीस हास्याचा एकच कल्लोळ झाला. कोणीतरी म्हणाले: "टेबलाखाली." पाय घासल्याचा आवाज आला. पुन्हा एकदा हास्याचा कल्लोळ. भुंकणे, आरवणे, हंबरणे. मेंढीचे ओरडणे. कोणीतरी म्हणाले: "हे बघ, मी गाढवासारखं ओरडेन: ही-हा! ही-हा! ही-हा!" घोड्याचे खिंकाळणे. पुन्हा हास्य.

"बघितलंस?.. की ऐकलंस?" स्लिकने खांदे उडवत विचारले.

"त्यावर कादंबरी लिहिणं जरा अवघडच आहे," बेंडम म्हणाले.

"यात काही गूढ नाही," प्रेट्झेल स्लिकला म्हणाला. "आतापर्यंत गावातल्या प्रत्येकाला तुझ्या मशीनबद्दल माहीत आहे, आणि म्हणूनच तू घरी जाताच ते त्यात वाट्टेल ते बरळतात."

“पण त्यांनी तसे का करावे?”

“तुम्हाला त्यांना फसवायचे होते, पण उलट त्यांनीच तुम्हाला फसवले. त्यांचा हा एक छोटासा विनोद होता.”

स्लिकने भुवया चढवल्या.

"तर हे असं चाललंय! बरं, मी त्यांच्यावर मात करेनच. मी माझी बोलणारे यंत्र त्यांच्या खिडक्यांखाली ठेवेन. ती छोटी पिशवी तिची किंमत सिद्ध करून दाखवेलच. पण हे बघा – तुम्हाला काय वाटतं हे काय आहे?" – आणि त्याने एका अवजड पॅकेजकडे बोट दाखवले, जे घडी घातलेल्या तंबूसारखे किंवा मोठ्या छत्रीसारखे दिसत होते.

"ही छत्री आहे का?" ट्विस्टमनने विचारले.

"अजिबात नाही. ही लेखकांसाठी एक पोर्टेबल खुर्ची आणि टेबल आहे," स्लिक म्हणाला. "समजा, एखाद्या लेखकाला जंगलाचे वर्णन लिहायचे आहे. तो जंगलात जातो, आपले टेबल उघडतो, एका आरामदायी खुर्चीत आरामात बसतो आणि त्याला दिसणाऱ्या प्रत्येक गोष्टीचे वर्णन लिहितो. हे घे, ही खुर्ची वापरून बघ," तो ट्विस्टमनला म्हणाला.

स्लिकने छत्रीच्या दांड्यासारख्या दिसणाऱ्या भागातील एक बटण दाबले आणि क्षणात त्याचे एका लहान टेबल आणि खुर्चीत रूपांतर झाले. त्या खुर्चीत बसण्यासाठी ट्विस्टमला खूप धडपड करावी लागली.

"आता तुम्ही आरामात बसला आहात, त्यामुळे तुम्हाला नक्कीच प्रेरणा मिळेल," स्लिक म्हणाला. "तुम्ही हे मान्य कराल की गवतावर किंवा उघड्या जमिनीवर बसण्यापेक्षा खुर्चीत बसून लिहिणे हजार पटीने अधिक आरामदायक आहे."

ट्विस्टमला आरामदायकही वाटत नव्हते आणि प्रेरणाही मिळत नव्हती. त्याच्या पायात गोळा आला होता, म्हणून त्याने शक्य तितक्या लवकर विषय बदलायचे ठरवले.

"तुम्ही कोणती पुस्तकं लिहिली आहेत?" खुर्चीतून स्वतःला कसेबसे उठवत त्याने विचारले.

"मी अजून काहीही लिहिलेलं नाही," स्लिक म्हणाला. "लेखक होणं तुम्हाला वाटतं तितकं सोपं नाही. लेखक होण्याआधी, मला अशा अनेक गोष्टींची सोय करावी लागली, ज्या मिळवणं कठीण होतं. सगळ्यात आधी, मला माझं घडीचं टेबल आणि खुर्ची तयार होईपर्यंत वाट पाहावी लागली. त्याला कित्येक वर्षं लागली. मग मला त्या बोलणाऱ्या यंत्राची वाट पाहावी लागली. तुम्हाला स्वतःला माहीतच आहे की कारागिरांना कामं लांबवायला किती आवडतं. विशेषतः नळांच्या बाबतीत. अहो, तो चॅटरबॉक्स कसा बनवणार याचा विचार करायलाच त्याला अडीच वर्षं लागली. मी वाट पाहत राहिलो याची त्याला काहीच पर्वा नव्हती! जणू काही त्याला सर्जनशील प्रयत्नांच्या वेदना कळत होत्या! मला कळतं की चॅटरबॉक्स हे एक खूप गुंतागुंतीचं उपकरण आहे, पण त्याने ते आणखी गुंतागुंतीचं का बनवलं असावं याचं मला काही कारण दिसत नाही."

"का, त्याने तसं केलं का?" बेंडमने विचारले.

"खरंच, त्याने तसंच केलं. एक साधासुधा चॅटरबॉक्स बनवण्याऐवजी, त्याने व्हॅक्युम क्लीनर जोडलेला एक बनवला. मला व्हॅक्युम क्लीनरचं काय हवंय? त्यात माझं आणखी दीड वर्ष वाया गेलं. पण आता ते संपलंय," स्लिक हात हलवत म्हणाला, "आता माझ्याकडे चॅटरबॉक्स आहे, आणि लिहायला सुरुवात करण्यापूर्वी फक्त काही किरकोळ गोष्टी गोळा करायच्या बाकी आहेत."

"जर कोणी लेखकांसाठी विचार करणारे यंत्र शोधून काढले तर किती छान होईल, नाही का?" ट्विस्टम म्हणाले.

"फारच छान गोष्ट आहे," स्लिक सहमत झाला.

तोपर्यंत सूर्य मावळायला लागला होता आणि पाहुण्यांना वाटले की आता निघण्याची वेळ झाली आहे. त्यांनी निरोप घेतला, सोल्डरिंग आयर्न घेतला आणि ते बाहेर गेले.

"अंधार पडण्यापूर्वी ग्रीनव्हिलला पोहोचायचे असेल तर आपल्याला घाई करावी लागेल," बेंडम म्हणाला.

"घाबरू नकोस, मी तुम्हाला क्षणात तिथे पोहोचवीन," प्रेट्झेल म्हणाला. "पण मला वाटतं, आपण आधी काहीतरी खाल्लं पाहिजे."

आणि तो त्यांना रात्रीच्या जेवणासाठी आपल्या घरी घेऊन गेला.